Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras

Nuo vėžio mergaites apsaugos skiepai

Lietuvos vaikų profilaktinių skiepijimų kalendoriuje – naujovė. 2016 metais mergaitės bus nemokamai skiepijamos nuo gimdos kaklelio vėžį sukeliančio žmogaus papilomos viruso (ŽPV). Gimdos kaklelio vėžys kasdien Lietuvoje diagnozuojamas dviems moterims. Kas antra susirgusioji miršta. Dauguma jų net nežino, kad ligą sukelia virusas, kuris plinta per lyties organų odos ar gleivinių sąlytį.

Mažina ligos riziką

Pagal sergamumą ir mirtingumą nuo gimdos kaklelio vėžio Lietuva pirmauja tarp Europos Sąjungos šalių. Kas savaitę dėl gimdos kaklelio vėžio Lietuvoje netenkame penkių moterų.

Nustatyta, kad, vykdant skiepus nuo ŽPV, galima stipriai sumažinti sergamumą, t.y. išvengti 70 proc. susirgimų gimdos kaklelio vėžiu. Todėl ŽPV skiepus, kaip labai efektyvią apsaugos priemonę, Pasaulio sveikatos organizacija rekomendavo visoms šalims įtraukti į nacionalinius skiepų kalendorius ir vykdyti nemokamą mergaičių skiepijimą. 26 Europos šalys jau skiepija mergaites nuo ŽPV.

Kodėl skiepijamos mergaitės?

Rekomendacija skiepyti mergaites remiasi mokslo įrodymais. Pirmiausia, tai, jog žmogaus papilomos virusas plinta lytinio kontakto metu. Pasak gydytojų, galima pradėti skiepyti mergaites nuo 9 metų, tačiau optimali skiepijimų grupė yra 11–14 metų amžiaus mergaitės, nes ŽPV skiepų esmė – skiepijama, siekiant užkirsti kelią virusui patekti į organizmą, t.y. iki lytinio gyvenimo pradžios. Todėl šios vakcinos veiksmingiausios yra jaunoms, neturėjusioms lytinių santykių ir ŽPV neinfekuotoms mergaitėms.

Lietuvoje nemokamai bus skiepijamos 11 metų mergaitės. Kartais girdime klausimų, kodėl reikia skiepyti dukrą, jei ji dar neturi lytinių santykių? Gydytojų argumentas aiškus – vakcina nuo ŽPV, kaip ir kiti skiepai, padeda išvengti ligos. Tai reiškia, kad skiepai geriausiai veikia, kol nebuvo jokio kontakto su ŽPV, ypač su 16 ir 18 ŽPV tipais, kurie, kaip įrodyta mokslo, gali sukelti gimdos kaklelio vėžį. Vilniaus universiteto onkologijos instituto duomenimis, moterų, sergančių gimdos kaklelio vėžiu, infekuotumas ŽPV siekia 92 proc., **vyrauja ŽPV 16 tipas.**

Lietuvoje bus skiepijama vakcina, kuri mergaites apsaugos būtent nuo 16 ir kitų vėžį sukeliančių ŽPV tipų.

Kas ir kaip rizikuoja užsikrėsti?

Daugelis žmonių, užsikrėtusių ŽPV, net neįtaria, jog yra užsikrėtę, kadangi virusas dažnai nesukelia jokių požymių ar simptomų. Todėl tie žmonės yra besimptomiai **(„tylūs“) viruso nešiotojai.** Besimptomiais ŽPV nešiotojais **gali būti ir moterys, ir vyrai. Todėl neinfekuotos merginos ir moterys gali užsikrėsti nuo užsikrėtusių vyrų ir atvirkščiai.**

Žmogaus papilomos virusas plinta lytinių santykių metu, tačiau užsikrėsti ŽPV galima bet kokio kontakto su užsikrėtusio žmogaus lyties organais metu (pvz., intymių glamonių metu, netgi kai nėra lytinės sueities, bet yra kontaktas su lytinių organų išskyromis). Užsikrėtimo ŽPV rizika priklauso nuo lytinių partnerių skaičiaus ir didėja, augant partnerių skaičiui.

Kiekvienas turintis ar turėjęs lytinių santykių. Ši infekcija yra labai paplitusi ir, teigiama, kad lytiškai aktyvūs žmonės bent kartą savo gyvenime yra susidūrę su ŽPV. Net ir tie asmenys, kurie turėjo tik vieną lytinį partnerį taip pat galėjo užsikrėsti ŽPV. Du trečdaliai naujų užsikrėtimų ŽPV įvyksta 15 – 24 gyvenimo metais, tačiau rizika užsikrėsti pavojingais ŽPV tipais moterims išlieka visą gyvenimą.

Maždaug pusė moterų, kurioms nustatytas gimdos kaklelio vėžys, yra jaunos, darbingo ir produktyvaus amžiaus (35 – 55 metų). Daugelis jų užsikrėtė vėžį sukeliančiais ŽPV tipais paauglystėje ar iki trisdešimtųjų gyvenimo metų.

Už išradimą – Nobelio premija

Nobelio premija medicinos pasiekimų srityje 2008 metais buvo skirta mokslininkui, profesoriui Haroldui Zur

Hausenui, kuris pirmasis išskyrė papilomos virusą iš gimdos kaklelio vėžio audinių ir įrodė, kad gimdos kaklelio vėžį sukelia būtent ŽPV. Todėl ŽPV vakcinos sukūrimas laikomas labai svarbiu įvykiu medicinos pasaulyje – tai naujas etapas vėžio profilaktikoje.

ŽPV vakcina yra skiepijama į raumenis. Vakcinavimo procedūra yra visiškai neskausminga ir saugi. Nuo ŽPV bus galima pasiskiepyti visose medicinos įstaigose, kurios teikia vakcinavimo paslaugas. Pakankamam imunitetui sudaryti reikia dviejų vakcinos dozių. Tarp pirmos ir antros dozių turi būti ne trumpesnis kaip 6 mėn. laikotarpis. Skiepijimus žmogaus papilomos viruso vakcina šalyje numatyta pradėti nuo 2016 m. rugsėjo 1 dienos. Bus skiepijamos 11 metų mergaitės.

Prognozuojama, kad pradėjus taikyti visuotinę ŽPV vakcinaciją, ženkliai sumažės sergamumas ir mirtingumas nuo gimdos kaklelio vėžio.

Specialistai primena, kad skiepytis nuo gimdos kaklelio vėžio prasminga beveik visoms moterims. Kuo moteris jaunesnė, tuo geriau į skiepus reaguoja imuninė sistema ir apsauga išlieka ilgiau. Ši vakcina taip pat efektyvi ir vyresnio amžiaus moterims, net ir tada, kai jos jau turi ŽPV. Net jeigu esate užsikrėtusi ŽPV, maža tikimybė, jog užsikrėtėte visais vakcinoje esančiais ŽPV tipais. Tai reiškia, kad ŽPV vakcina gali padėti apsaugoti nuo ŽPV tipų, kuriais nebuvote užsikrėtusi.

Parengė ŽIV/AIDS/LPI ir hepatitų epidemiologinės priežiūros skyriaus vedėja gyd. Irma Čaplinskienė

Daugiau informacijos:
Švietimo ir komunikacijos skyriaus vedėja
Beata Bukotaitė
8 614 71720
beata.bukotaite@ulac.lt